

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

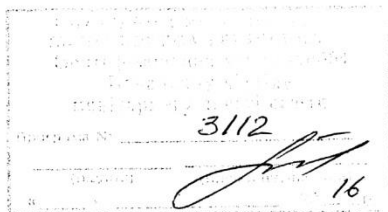
О.Б. Жильцов
2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія стародавнього світу

Спеціальність 032 «Історія та археологія (Історія)»

Історико-філософський факультет

2016 – 2017 навчальний рік

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
_____ О.Б. Жильцов
«___» _____ 20 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія стародавнього світу

Спеціальність 032 «Історія та археологія»

Історико-філософський факультет

2016– 2017 навчальний рік

Робоча програма Історія стародавнього світу для студентів галузі знань 0203
«Гуманітарні науки», напряму підготовки 032 «Історія та археологія»
Розробники: кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії Київського
університету імені Бориса Грінченка Голованов Сергій Олександрович

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри всесвітньої історії

Протокол від 5 вересня 2016 року № _1__

Завідувач кафедри всесвітньої історії _____ І.В.Срібняк
(підпис)

© _____, 2016р.

© _____, 2017 р.

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	5
2. Мета та завдання навчальної дисципліни.....	6
3. Програма навчальної дисципліни.....	7
4. Структура навчальної дисципліни.....	10
5. Теми лабораторних занять.....	11
6. Теми практичних занять.....	11
7. Теми семінарських занять.....	12
8. Самостійна робота.....	13
9. Індивідуальні завдання.....	15
10. Навчально-методична карта дисципліни.....	17
11. Методи навчання.....	20
12. Методичне забезпечення курсу.....	20
13. Система поточного і підсумкового контролю знань.....	21
14. Шкала оцінювання: рейтингова оцінка та оцінка за стобальною шкалою.....	23
15. Рекомендована література.....	24

1. Опис навчальної дисципліни

Дисципліна	Напря́м, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідно до ECTS: <i>9кредитів</i>	Галузь знань: 0203 Гуманітарні науки	Частина програми (нормативна, вибір закладу, вибір студента): нормативна
Кількість змістовних модулів: <i>9модулів.</i>	Спеціальність:032 «Історія та археологія»	Рік підготовки: 1. Семестр: 1,2.
Загальний обсяг дисципліни: <i>270години.</i>	Освітній рівень: «Бакалавр».	Аудиторні заняття: <i>112 год.</i> З них: Лекції: <i>56 год.</i> Семінарські заняття: <i>56год.</i>
Кількість тижневих годин: <i>6години.</i>		Самостійна робота: <i>112 год.</i> Модульний контроль: <i>16 год.</i> Сем. контр. 30 год. Вид контролю: ПМК, <i>істит..</i>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування системних знань студентів специфіки й етапів історичного розвитку суспільств Стародавнього світу.

Завдання:

1. дослідження соціально-економічних, політичних та культурних явищ та процесів у розвитку суспільств Стародавнього світу;
2. формування вмінь студентів системно й історично аналізувати загальне й особливе в історичному розвитку давньосхідних та античних цивілізацій;
3. вироблення навичок компаративного бачення світових процесів у хронологічних рамках стародавньої історії;
4. знайомство з методикою опрацювання наукової літератури та джерельних публікацій з дисципліни.

Навчальні результати / досягнення:

1. використовувати знання з Історії стародавнього світу в процесі викладання історичних дисциплін;
 2. уміти працювати з комплексом старосхідних та античних джерел;
 3. вести самостійні дослідження в межах дисципліни;
 4. застосовувати на практиці знання, отримані в процесі навчання;
- надавати кваліфіковані консультації з проблем та питань, що вивчаються в межах курсу Історії стародавнього світу.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Періодизація та хронологія історії стародавнього світу

Тема 1. Вступ до вивчення Історії стародавнього світу. Джерела та періодизація історії стародавнього світу

Зміст і структура навчального курсу «Історія стародавнього світу». Поняття «історичні джерела». Види історичних джерел. Періодизація історії стародавнього світу. Системи періодизації.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Первісне суспільство

Тема 2. Формування людини та людського суспільства

Основні етапи антропогенезу. Формування людини сучасного фізичного типу. Утворення родового суспільства та родової громади.

Тема 3. Розклад первісного суспільства та формування нерівності й держави. Формування перших цивілізацій

Шляхи розкладу материнського роду. Формування сусідської общини. Військова демократія та її місце в історії первісного суспільства. Формування нерівності, експлуатації та держави.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Стародавній Єгипет і Передня Азія.

Тема 4. Утворення цивілізації Стародавнього Єгипту.

Періодизація історії Стародавнього Єгипту. Формування держави в Стародавньому Єгипті. Єгипетське суспільство в період Давнього Царства. Єгипет за доби Середнього царства.

Тема 5. Розквіт могутності Єгипетської держави доби Нового та Пізнього Царства.

Визволення Єгипту від гиксосів та перетворення його на світову державу. Релігійно-політична реформа Аменхотепа IV. Єгипет за правління династії Рамесидів. Єгипет за доби Пізнього Царства.

Тема 6. Шумерська цивілізація

Походження шумерських племен. Матеріальний і культурний рівень розвитку шумерів. Поява писемності – клинопису. Виникнення перших міст-держав (Ерідун, Ур, Ларсу, Лагаш, Ніппур). Реформи Урунімгіна. Аккад. Соціально - економічний стан. Створення першої в світі постійної армії. Утворення централізованої держави – "Царства Шумера й Аккада". Закони царя Шульги.

Тема 7. Стародавній Вавилон. Асирія

Послаблення Межиріччя після падіння Шумеру. Міжусобні війни міст-держав. Утворення Вавилонської держави: її населення соціально-економічний устрій, релігійні вірування. Царювання Хаммурапі. Зміцнення і збагачення Вавилону за часів Навуходоносора II, перетворення його на одну з найсильніших держав світу. Навала персів, захоплення Вавилону, знищення держави.

Тема 8. Сирія та Фінікія. Ізраїльсько - іудейське царство

Перші міста-держави у регіоні – Ебла, Бібл, Хацор та інші як центри міжнародної торгівлі. Перша держава амореїв Ямхад: етнічний склад, форма правління, соціально-економічний устрій. Утворення Тіро-Сідонського царства. Карфаген – найбільша фінікійська колонія в Північній Африці. Біблія як джерело історії єврейського народу. Виникнення ізраїльської держави. Правління Соломона, характерні риси його царювання. Захоплення вавілонянами Єрусалиму.

Тема 9. Перська держава.

Еламіти – найдавніше населення Ірану. Прихід до Ірану племен мідійців і персів (поняття аріїв), райони їх розселення. Об'єднання Кіром II мідійських володінь під своєю владою. Виникнення Перської держави. Правління Камбіза II. Прихід до влади Дарія. Його реформи: грошова реформа: введення єдиної золотий монети, поштової кінної служби. Занепад Перської імперії. Повстання поневолених народів. Війна з Грецією і поразка Перської імперії.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. Давня Індійська цивілізація та Стародавній Китай

Тема 10. Перші цивілізації на території Індії. Ведійська епоха.

Хараппська цивілізація: походження, ареал поширення, хронологічні рамки. Занепад Хараппської цивілізації. "Арійська проблема" – теорії походження. Прихід і розселення індоаріїв у долині Гашу. Політична організація та соціальна структура, розшарування суспільства. Походження варн. Станово - кастовий устрій суспільства. Ведизм як найдавніша система Індії.

Тема 11. Магадхсько - маурійська епоха. Економічний розвиток і соціальна структура.

Держава Магадха: передумови і причини досягнення домінуючого положення. Династія Маур'їв і її засновник Чандрагупта. Царювання Ашоки і розквіт великої імперії Маур'їв. Розповсюдження буддизму і перетворення його в державну релігію імперії. Політичний, економічний і культурний розвиток Південної Індії. Патріархальна сім'я як основна форма структури суспільства. Форми шлюбу. Характерні риси сімейних відносин.

Тема 12. Культура епохи Маур'їв

Широке розповсюдження писемності – її типи, теорії походження. Розвиток наукових знань з астрономії, математики, медицини, граматики. Розвиток політичних ідей. Розробка принципів управління державою, теорії державної влади. Поява політичних шкіл і політичних трактатів. Розробка принципів міжнародних відносин, ведення війни і мирних переговорів. Вироблення головних методів зовнішньої політики. Закладання принципів дипломатичної діяльності Каутілья і його вчення про основні галузі знань.

Тема 13. Давня Китайська цивілізація

Феномен китайської цивілізації, специфічні риси її розвитку. Китай у III ст. до н.е.: соціально-економічний і політичний стан. Утворення імперії Цін – першої централізованої держави на території всього Китаю. Реформи Ван Мана: основні напрямки і цілі, їх об'єктивно-прогресивний характер. Опір реформам з боку багатой верхівки. Невдачі реформаторської діяльності Ван Мана. Занепад і загибель імперії. Друга Ханьська імперія (Хоу Хань). Поновлення деспотичного режиму. Повстання "жовтих пов'язок". Розпад і загибель імперії Хоу Хань.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 5. Становлення цивілізації Стародавньої Греції

Тема 14. Егейська та ахейська цивілізації. Гомерівський період.

Періодизація епохи, її хронологічно-географічний принцип: мінойський, елладський, кікладський періоди та їх основні характеристики. Перші держави на території Греції, їх соціально-економічний і політичний устрій. Ахейські держави. Завоювання ахейцями о. Крит. Розвиток господарства і культури. Розширення торговельно-економічних зв'язків ахейців у регіоні. Виникнення нової писемності. Занепад ахейських держав і його причини. Вторгнення дорійців, іллірійців, фракійців у материкову Грецію і на прибережні острови. Розпад ахейських держав.

Тема 15. Розквіт держави в Афінах.

Демократичні реформи Солона. Тиранія Пісистрата. Реформи Клісфена в Афінах. Піднесення Афін. Перемоги Афін у грецько-перських війнах. Створення Афінського морського союзу. Перетворення Афін на могутню морську державу. Правління Пелопоннеська війна. Розкол Греції на два ворогуючі табори. Архідамова та Декелейська війни. Поразка Афін і розпад Афінського морського союзу. Занепад Афін.

Тема 16. Становлення олігархічної держави в Спарті

Прихід дорійців на Пелопоннес і становлення дорійської держави в Спарті. Спартанське суспільство за законами Лікурга. Месенські війни.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 6. Розквіт цивілізації Стародавньої Греції

Тема 17. Становлення Македонської гегемонії на Балканах. Похід Александра Македонського на Схід

Македонська держава, її поява, географічне положення, соціально-політичний устрій, економічний і культурний розвиток, військова організація, агресивність зовнішньої політики, перші завоювання. Антимакедонська коаліція грецьких міст і її поразка. Коринфський договір. Об'єднання всієї Греції під владою Македонії. Битва при Хероней. Втрата незалежності Еллади. Початок царювання Александра. Похід Александра на Схід. Завоювання перської держави Ахеменидів.

Тема 18. Період еллінізму

Боротьба діадохів і епігонів. Виникнення могутніх монархій. Перенесення торговельного центру на Схід, відтік населення з Греції як фактори прискореного занепаду грецьких міст. Елліністичний Єгипет. Пергамське царство. Царство Селевкідів. Греко-Бактрійське царство.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 7. Стародавній Рим. Період Республіки

Тема 19. Становлення Республіки в Римі.

Племена стародавньої Італії: італіки, етруски, галли та ін. Грецькі колонії в Італії. Грецький вплив на територію Італії. Виникнення Риму. Соціально-економічний, державно-адміністративний устрій. Плебеї, патриції, народні трибуни: їх статус, права, взаємини. Закони 12 таблиць – перші римські писані закони. Безперервні війни Риму з іншими племенами. Підкорення Римською республікою всієї Італії.

Тема 20. Боротьба Риму з Карфагеном за панування в Середземному морі.

Причини та початок Пунічних війн. Перша Пунічна війна (264-241 рр. до н.е.). Друга Пунічна (Ганнібалова) війна. Третя Пунічна війна. Знищення Карфагену.

Тема 20. Перетворення Риму на володаря Середземноморського басейну

Мілітаризований характер Римської держави. Армія: структура, озброєння, функціонування. Агресивні війни Риму у II ст. до н.е. Завоювання Римом Греції і Пергамського царства. Перетворення Риму на наймогутнішу державу стародавнього світу. Законопроект Тіберія Гракха. Боротьба популярів і оптиматів. Трибунат Гая Гракха.

Тема 21. Початок кризи Римської Республіки.

Посилення Понтійського царства і вторгнення його до Римської держави. Перша Мітрідатова війна. Захоплення влади Суллою і проголошення його диктатором. Ускладнення становища держави після диктатури Сулли. Повстання під керівництвом Спартака. Причини поразки, історичне значення. Цицерон і його заклик до "громадянської злагоди". Заколот Каталіни.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 8. Криза та падіння Республіки в Римі. Римська імперія

Тема 22. Криза та падіння Республіки в Римі

Громадянська війна 40-х рр. до н.е.: причини, хід, наслідки. Встановлення диктатури Юлія Цезаря, її відмінності від правління Сулли. Закони Юлія Цезаря.. Боротьба за владу. Загибель Юлія Цезаря. Утворення II тріумвірату. Проскрипції проти римської аристократії. Принципат Августа, його реформи . Правління династії Юліїв –Клавдіїв. Історичні зміни у землеволодінні різні його форми . Правління династії Антоніїв – "золота стаття" Риму. Християнство. Соціальна і духовна криза як передумова пошуку нових форм релігійних вірувань. Постать Ісуса Христа в світовій історії, його релігійна діяльність. Стрімке поширення християнства і причини цього феномену.

Тема 23. Пізня Римська імперія.

Завершення завойовницької політики Доба "солдатських" і "сенатських" імператорів. Економічна криза III ст., занепад сільського господарства, ремесла. Правління Діоклетіана. Нова форма правління – домінат. Поділ імперії на дві частини – Західну і Східну. Послаблення Римської імперії. Велике переселення народів. Держава готів. Утворення могутнього об'єднання кочівників під проводом гунів: структура, військова організація. Аттіла. Похід на Захід – "битва народів". Утворення варварських королівств на території Західної імперії. Захоплення Риму вандалами у 410 р. н.е., невдалі спроби Риму виправити становище. Остаточне падіння Західної Римської імперії.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 9. Виникнення християнства

Тема 24. Виникнення християнства

Характеристика джерел раннього (іудео-християнства). Проблема виникнення християнства в історичній науці. Причини виникнення християнства. Зміст та характеристика Нового заповіту.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	Усього	у тому числі				
л.		сам.	м.к.	інд.	с.р.	
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Періодизація та хронологія історії стародавнього світу						
Тема 1. Вступ до вивчення Історії стародавнього світу. Джерела та періодизація історії стародавнього світу	16	4	-	-	-	12
Разом за змістовим модулем 1	16	4	-	-	-	12
Модуль 2.						
Змістовий модуль 2. Первісне суспільство						
Тема 2. Формування людини та людського суспільства	18	2	4	-	-	6
Тема 3. Розклад первісного суспільства та формування нерівності й держави. Формування перших цивілізацій	6	2	2	2	-	6
Разом за змістовим модулем 2	24	4	6	2	-	12
Модуль 3						
Змістовий модуль 3. Стародавній Єгипет і Передня Азія.						
Тема 4. Утворення цивілізації Стародавнього Єгипту.	6	2	2	-	-	2
Тема 5. Розквіт могутності Єгипетської держави доби Нового та Пізнього Царства.	6	2	2	-	-	2
Тема 6. Шумерська цивілізація	6	2	2	-	-	2
Тема 7. Стародавній Вавилон. Асирія	6	2	2	-	-	2
Тема 8. Сирія та Фінікія. Ізраїльсько - іудейське царство	6	2	2	-	-	2
Тема 9. Перська держава.	6	2	-	2	-	2
Разом за змістовим модулем 3	36	12	10	2	-	12
Модуль 4						
Змістовий модуль 4. Давня Індійська цивілізація та Стародавній Китай						
Тема 10. Перші цивілізації на території Індії. Ведійська епоха.	6	2	-	-	-	4
Тема 11. Магадхсько - маурійська епоха. Економічний розвиток і соціальна структура.	8	2	2	-	-	4
Тема 12. Культура епохи Маур'їв	8	2	2	-	-	4
Тема 13. Давня Китайська цивілізація	6	2	2	2	-	4
Разом за змістовим модулем 4	28	8	6	2	-	16
Модуль 5						
Змістовий модуль 5. Становлення цивілізації Стародавньої Греції						
Тема 14. Егейська та ахейська цивілізації. Гомерівський період.	10	2	2	-	-	6

Тема 15. Розквіт держави в Афінах.	8	4	4	-	-	-
Тема 16. Становлення олігархічної держави в Спарті	12	2	2	2	-	6
Разом за змістовим модулем 5	30	8	8	2	-	12
Модуль 6						
Змістовий модуль 6. Розквіт цивілізації Стародавньої Греції						
Тема 17. Становлення Македонської гегемонії на Балканах. Похід Александра Македонського на Схід	10	2	2	-	-	6
Тема 18. Період еллінізму	12	2	2	2	-	6
Разом за змістовим модулем 6	22	4	4	2	-	12
Модуль 7						
Змістовий модуль 7. Стародавній Рим. Період Республіки						
Тема 19. Становлення Республіки в Римі.	10	2	4	-	-	4
Тема 20. Боротьба Риму з Карфагеном за панування в Середземному морі.	8	2	2	-	-	4
Тема 21. Перетворення Риму на володаря Середземноморського басейну	8	2	2	-	-	4
Тема 22. Початок кризи Римської Республіки.	6	2	2	2	-	-
Разом за змістовим модулем 7	32	8	10	2	-	12
Модуль 8						
Змістовий модуль 8. Криза та падіння Республіки в Римі. Римська імперія						
Тема 23. Криза та падіння Республіки в Римі	12	2	4	-	-	6
Тема 24. Пізня Римська імперія.	14	2	4	2	-	6
Разом за змістовим модулем 8	26	4	8	2	-	12
Модуль 9						
Змістовий модуль 9. Виникнення християнства						
Тема 25. Виникнення християнства	22	4	4	2	-	12
Разом за змістовим модулем 9	22	4	4	2	-	12
Разом за семестр		56	56	16	-	112
Семестровий контроль	30					
Усього годин	270	56	56	16	-	112

5. Теми лабораторних занять – не передбачено навчальним планом

6. Теми практичних занять – не передбачено навчальним планом

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 2. Первісне суспільство		
1	Утворення первісного суспільства	4
2	Розкладання первісного суспільства. Формування нерівності та держави в суспільстві.	2
	Разом за змістовим модулем 2	6
Змістовий модуль 3. Стародавній Єгипет і Передня Азія.		
3	Формування єгипетської цивілізації та суспільства	2
4	Релігія, міфологія, культура Єгипту.	2
5	Вавилонське суспільство за “Кодексом законів Хаммурапі”	2
6	Палестина в I тис . до н.е.	2
7	Правління Дарія I за Бехістунським написом та “Історією” Геродота.	2
	Разом за змістовим модулем 3	10
Змістовий модуль 4. Давня Індійська цивілізація та Стародавній Китай		
8	Ранній буддизм: вчення та община	2
9	Давньоіндійське суспільство за “Законами Ману” та “Артхашастрою Каутільї”.	2
10	Людина, суспільство, держава в “Луньюй” Конфуція	2
	Разом за змістовим модулем 4	6
Змістовий модуль 5. Становлення цивілізації Стародавньої Греції		
11	Давньогрецьке суспільство за поемами Гомера	2
12	Становлення Афіського поліса за античними джерелами	4
13	Спартанський поліс у VII–V ст. до н.е. за античними джерелами	2
	Разом за змістовим модулем 5	8
Змістовий модуль 6. Розквіт цивілізації Стародавньої Греції		
14	Розквіт афіської демократії за даними античних джерел	2
15	Утворення та розпад держави Александра Македонського	2
16	Елліністичні держави	4
	Разом за змістовим модулем 6	8
Змістовий модуль 7. Стародавній Рим. Період Республіки		
17	Соціально-політична боротьба в ранній Римській республіці.	2
18	Римська вілла в II ст. до Р.Х. за даними Марка Порція Катона	2
	Разом за змістовим модулем 7	4
Змістовий модуль 8. Криза та падіння Республіки в Римі. Римська імперія		
19	Повстання рабів у Римській республіці II-I ст. до н.е.	2
20	Диктатура Гая Юлія Цезаря за даними античних джерел	4
21	Римське суспільство в період ранньої Римської імперії.	2
22	Шлюб та сім'я в Римській імперії за даними Дігест	2
	Разом за змістовим модулем 8	10
Змістовий модуль 9. Виникнення християнства		
23	Виникнення християнства	4
	Разом за змістовим модулем 9	4
	Разом	56

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
Змістовий модуль 1. Періодизація та хронологія історії стародавнього світу			
1	Вступ до вивчення Історії стародавнього світу. Джерела та періодизація історії стародавнього світу	14	10
Разом за змістовим модулем 1		14	10
Змістовий модуль 2. Первісне суспільство			
2	Формування людини та людського суспільства	6	5
3	Розклад первісного суспільства та формування нерівності й держави. Формування перших цивілізацій	6	5
Разом за змістовим модулем 2		12	10
Змістовий модуль 3. Стародавній Єгипет і Передня Азія.			
4	Утворення цивілізації Стародавнього Єгипту.	2	4
5	Розквіт могутності Єгипетської держави доби Нового та Пізнього Царства.	2	4
6	Шумерська цивілізація	2	2
7	Стародавній Вавилон. Асирія	2	2
8	Сирія та Фінікія. Ізраїльсько - іудейське царство	2	4
9	Перська держава.	2	4
Разом за змістовим модулем 3		12	20
Змістовий модуль 4. Давня Індійська цивілізація та Стародавній Китай			
10	Перші цивілізації на території Індії. Ведійська епоха.	4	4
11	Магадхсько - маурійська епоха. Економічний розвиток і соціальна структура.	2	2
12	Культура епохи Маур'їв	2	2
13	Давня Китайська цивілізація	4	2
Разом за змістовим модулем 4		12	10
Змістовий модуль 5. Становлення цивілізації Стародавньої Греції			
14	Егейська та ахейська цивілізації. Гомерівський період.	4	4
15	Розквіт держави в Афінах.	4	4
16	Становлення олігархічної держави в Спарті	4	2
Разом за змістовим модулем 5		12	10
Змістовий модуль 6. Розквіт цивілізації Стародавньої Греції			
17	Становлення Македонської гегемонії на Балканах. Похід Александра Македонського на Схід	6	5
18	Період еллінізму	6	5
Разом за змістовим модулем 6		12	10
Змістовий модуль 7. Стародавній Рим. Період Республіки			
19	Становлення Республіки в Римі.	4	4
20	Боротьба Риму з Карфагеном за панування в Середземному морі.	2	2
21	Перетворення Риму на володаря Середземноморського басейну	2	2

22	Початок кризи Римської Республіки.	4	2
	Разом за змістовим модулем 7	12	10
Змістовий модуль 8. Криза та падіння Республіки в Римі. Римська імперія			
23	Криза та падіння Республіки в Римі	6	5
24	Пізня Римська імперія.	6	5
	Разом за змістовим модулем 8	12	10
Змістовий модуль 9. Виникнення християнства			
25	Виникнення християнства	14	10
	Разом за змістовим модулем 9	14	10
	Разом за семестр	112	100

9. Індивідуальні завдання

Мета ІНДЗ: Поглиблення знань з найбільш важливих питань та проблем, що потребують глибокого осмислення та аналізу. Завдання готується у вигляді захисту ідей та обраних тем.

Зміст ІНДЗ: Особливості формування та розвитку міжнародних відносин. Основні положення пробудови та організації роботи дипломатичної служби. Правове регулювання діяльності дипломатичних установ.

Види ІНДЗ та система їх оцінювання:

- публічний захист ідеї (5 бали);
- участь у круглому столі (5 бали);
- робота над проектом (5 бали).

Орієнтовна структура ІНДЗ:

Структура роботи:

1. Титульний аркуш.
2. Зміст.
3. Вступ.
4. Основний зміст роботи, який складається з розділів.
5. Висновки.
6. Список використаної літератури.
7. Додатки (якщо є).

Критерії оцінювання ІНДЗ:

№ зп	Критерії	Максимальна кількість балів
1.	Розкриття основного змісту проблеми	10
2.	Визначення умов, в яких розвивалися події та їх аналіз	10
3.	Визначення значення та ролі події в історичному процесі	10
Разом		30 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів	Оцінка за традиційною системою
Високий	30	Відмінно
Достатній	25	Добре
Середній	20	Задовільно
Низький	15	Незадовільно

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Історія стародавнього світу».

Тематика індивідуальних науково-дослідних завдань (індз)

1. Проблема утворення перших цивілізацій в історії людства: закономірності, географічна, кліматична зона, типи цивілізацій, час виникнення, причини виникнення.
2. Форми політичної влади в стародавніх цивілізаціях : загальна характеристика, основні ознаки, сутність.
3. Єгипетські піраміди : основне призначення. Нез'ясовані загадки, проблеми.
4. Інженерні споруди Стародавнього Єгипту.
5. Архітектура цивілізації Месопотамії : типове та особливе.
6. Фінікійська колонізація : напрями здійснення та її наслідки.
7. Проблема аріїв в історичній науці.
8. Індська цивілізація.
9. Системи писемності егейської цивілізації. Релігія. Мистецтво.
10. Етнічне походження ахейців.
11. Пелазги : хто вони?
12. Проблема визначення хронологічних меж Троянської війни.
13. Проблема історичності Гомера.
14. Розвиток відносин мікенської та крито-мінойської культури.
15. Формування полісної державності в Греції за часів архаїки.
16. Населення басейну Середземного моря за даними «Одісеї»
17. Відносини грецьких колоній Північного Причорномор'я з місцевим населенням.
18. Тиранія в грецьких полісах як етап розвитку державності.
19. Заснування Олімпійських ігор.
20. Закономірності формування грецької Олімпійської релігії.
21. Побут грецького міста. Приватне та суспільне життя.
22. Архітектура житлових споруд давньогрецьких полісів. (метрополії та колонії)
23. Проблема виникнення міста Рим. Легенди та історичні відомості.
24. Патріархальні традиції в римському суспільстві.
25. аналіз римського суспільства за законами 12 таблиць.
26. Театральне мистецтво в Римській Республіці.
27. Етруски : походження та загальний характер їх культури.
28. Диктатура Сулли : основна мета та наслідки.
29. Історичність особи Спартака.
30. Гладіатори як суспільна група.
31. Реформи Ехнатона : причини та мета.
32. Правління Тутанхамона.

10. Навчально-методична карта дисципліни

Разом: 270 год.

З них: лекції (56 год.), семінарські заняття (56 год.),

самостійна робота (112 год.),

модульний контроль (16 год.), семестровий контроль - іспит

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль I Періодизація та хронологія історії стародавнього світу		Змістовий модуль II Первісне суспільство		Змістовий модуль III Стародавній Єгипет і Передня Азія.					
Лекції (теми, бали)	Вступ до вивчення Історії стародавнього світу. Джерела та періодизація історії стародавнього світу I		Формування людини та лодського суспільства I		Утворення цивілізації Стародавнього Єгипту. I		Шумерська цивілізація I		Стародавній Вавилон. Асирія I	
Семінарські заняття (теми, бали)			Розклад первісного суспільства та формування нерівності й держави. I		Розквіт могутності Єгипетської держави доби Нового та Пізнього Царства. I		Вавилонське суспільство за "Кодексом законів Хаммурапі" 10		Сирія та Фінікія. Ізраїльсько - іудейське царство I	
Семінарські заняття (теми, бали)			Утворення первісного суспільства 10		Формування єгипетської цивілізації та суспільства 10		Палестина в I тис . до н.е. 10		Перська держава. I	
СР (бали)	5		10		30					
Поточний контроль (вид, бали)	Відповідь на семінарському занятті – 10									
Модульний контроль (бали)			Модульна контрольна робота – 25		Модульна контрольна робота – 25					
Підсумковий контроль (вид, бали)	Екзамен – 40									

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль IV Давня Індійська цивілізація та Стародавній Китай			Змістовий модуль V Становлення цивілізації Стародавньої Греції			Змістовий модуль VI Розквіт цивілізації Стародавньої Греції		
Лекції (теми, бали)	Перші цивілізації на території Індії. Ведійська епоха.1	Магадхско - маурійська епоха. Економічний розвиток і соціальна структура.1	Культура епохи Маур'їв 1	Давня Китайська цивілізація 1	Егейська та ахейська цивілізації. Гомерівський період 1	Розквіт держави в Афінах. 1	Становлення олігархічної держави в Спарті. 1	Становлення Македонської гегемонії на Балканах. Похід Александра Македонського на Схід 1	Період елінізму.1
Семінарські заняття (теми, бали)	Ранній буддизм: вчення та обциіна 10	- Давньоіндійське суспільство за "Законами Ману" та "Артхашастрою Каутільї". 10	Людина, суспільство, держава в "Луньюї", Конфуція 10		Давньогрецьке суспільство за поемами Гомера 10	Становлення Афіського поліса за античними джерелами . 10	Спартанський поліс у VII-V ст. до н.е. за античними джерелами 10	Розквіт афіської демократії за даними античних джерел 10	Утворення та розпад держави Александра Македонського .10
СР (бали)	20			15			10		
Поточний контроль (вид, бали)	Відповідь на семінарському занятті – 10								
Модульний контроль (бали)	Модульна контрольна робота – 25.			Модульна контрольна робота – 25			Модульна контрольна робота – 25		
Підсумковий контроль (вид, бали)	Екзамен – 40								

Модулі (назви, бали)	Змістовий модуль VII Стародавній Рим. Період Республіки			Змістовий модуль VIII Криза та падіння Республіки в Римі. Римська імперія			Змістовий модуль IX Виникнення християнства	
Лекції (теми, бали)	Становлення Республіки в Римі. 1			Криза та падіння Республіки в Римі 1			Виникнення християнства 1	
Семінарські заняття (теми, бали)	Боротьба Риму з Карфагеном за панування в Середземному морі. 1			Пізня Римська імперія. 1				
	Перетворення Риму на володаря Середземноморського басейну 1							
	Римська вілла в II ст. до Р.Х. за даними Марка Порція Катона 10			Повстання рабів у Римській республіці II-I ст. до н.е. 10				
				Диктатура Гая Юлія Цезаря за даними античних джерел 10				
				Римське суспільство в період ранньої Римської імперії. 10				
				Шлюб та сім'я в Римській імперії за даними Дігест 10				
СР (бали)	20			10			5	
Поточний контроль (вид, бали)	Відповідь на семінарському занятті – 10							
Модульний контроль (бали)	Модульна контрольна робота – 25.			Модульна контрольна робота – 25			Модульна контрольна робота – 25	
Підсумковий контроль (вид, бали)	Екзамен – 40							

11. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (Power Point – Презентація), лабораторні роботи, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні:* вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

12. Методичне забезпечення курсу

1. Ілюстративні матеріали:

- а. Зображення одягу, зброї, предметів побуту, архітектурних споруд (пірамід, палаців, храмів).
 - б. Зображення знарядь праці з ремесел, які розвивалися в давніх східних суспільствах та античній Греції мінойського періоду.
 - в. Зображення битв, що були написані відомими художниками.
2. Набір схем та таблиць, що відображають структуру суспільства та військової організації цивілізацій, що вивчаються.
 3. Набір мап:
 - Набір мап, що свідчать про зміну території Месопотамії у IV-I тис. до н.е.
 - Формування території Вавилонської імперії.
 - Формування території Ассирійської імперії.
 - Територія держави Ахеменідів.
 - Стародавня Греція у V ст. до н.е.
 - Греко – перські війни.
 - Зростання Римської держави.
 - Римська імперія.

13. Система поточного і підсумкового контролю знань

*Розрахунок рейтингових балів
за видами поточного (модульного) контролю*

<i>№ п/п</i>	<i>Вид діяльності</i>	<i>Максимальна Кількість балів за одиноцю</i>	<i>Тема 1</i>	<i>Разом за I модуль</i>	<i>Тема 2</i>	<i>Тема 3</i>	<i>Разом за II модуль</i>	<i>Тема 4</i>	<i>Тема 5</i>	<i>Тема 6</i>	<i>Тема 7</i>	<i>Тема 8</i>	<i>Тема 9</i>	<i>Разом за III модуль</i>	<i>Тема 10</i>	<i>Тема 11</i>	<i>Тема 12</i>	<i>Разом за IV модуль</i>	<i>Тема 13</i>	<i>Тема 14</i>	<i>Тема 14</i>	<i>Разом за V модуль</i>	<i>Всього</i>
1.	Відвідування лекцій	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	6	1	1	1	3	1	1	1	3	15
2.	Відвідування семінарських занять	1			1	1	2	1	1	1	1	1		5	1	1	1	3	1	1	1	3	13
3.	Виконання завдання для самостійної роботи	5	5	5	5	5	10	5	5	5	5	5	5	30	5	10	5	20	5	5	5	15	80
4.	Робота на семінарському занятті	10			10	10	20	10	10	10	10	10		50	10	10	10	30		10	10	20	120
7.	Написання модульної контрольної роботи	25					25							25				25				25	100
8.	Екзамен	40																					40
9.	Підсумок (максимальний)		6	6	17	17	59	17	17	17	17	17	6	116	17	22	17	81	7	17	17	41	368

№ п/п	Вид діяльності	Максимальна Кількість балів за одиницю	Тема 15	Тема 16	Тема 17	Тема 18	Разом за VI модуль	Тема 19	Тема 20	Тема 21	Тема 22	Разом за VII модуль	Тема 23	Тема 24	Тема 25	Тема 26	Разом за VIII модуль	Тема 27	Разом за IX модуль	Всього
1.	Відвідування лекцій	1	1	1	1		3	1	1	1	1	4	1	1			2	1	1	10
2.	Відвідування семінарських занять	1	1	1	1	1	4		1	1		2	1	1	1	1	4	1	1	11
3.	Виконання завдання для самостійної роботи		5	5			10		5	5		20		5	5		10	5	5	45
4.	Робота на семінарському занятті	10	10	10	10	10	40		10	10		20	10	10	10	10	40	10	10	110
7.	Написання модульної контрольної роботи	25					25					25					25		25	100
8.	Екзамен	40																		40
9.	Підсумок (максимальний)		17	17	12	11	82	1	17	17	1	71	12	17	16	11	81	17	42	316
Коефіцієнт - 684/60 = 11,4																				

14. Шкала оцінювання: рейтингова оцінка та оцінка за стобальною шкалою

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

15. Рекомендована література

Основна:

1. Авдиев В.И. История Древнего Востока. 3-е изд. Москва, 1970.
2. Археология зарубежной Азии. Москва, 1986.
3. Бикерман Э. Хронология древнего мира. М. 1976.
4. Васильев Л.С. История Востока: В 2 ч. Москва, 1993, 1994, 1998. Ч. 1.
5. Васильев Л.С. История религий Востока. Москва, 1988, 1998.
6. Вейс Г. История цивилизации. Т.1. М. 1999.
7. Грант М. Юлий Цезарь Жрец Юпитера. М. 2003.
8. Историография истории Древнего Востока. Иран, Средняя Азия, Индия, Китай. Санкт-Петербург, 2002.
9. История Востока: В 6 т. Москва, 1997. Т.1. Восток в древности.
10. История Древнего Востока. Зарождение древнейших классовых обществ и первые очаги рабовладельческой цивилизации. Ч.1. Месопотамия. Москва, 1983.
11. История Древнего Востока. Зарождение древнейших классовых обществ и первые очаги рабовладельческой цивилизации. Ч.2. Передняя Азия. Египет. Москва, 1988.
12. История Древнего Востока. От ранних государственных образований до древних империй. Москва, 2004.
13. История Древнего Востока. Тексты и документы / Под ред. В.И. Кузищина. Москва, 2002.
14. История Древнего Востока. Учебник / Под ред. В.И. Кузищина. – 3-е изд. – Москва, 1999, 2001.
15. История Древнего Востока. Материалы по историографии. Москва, 1991.
16. История искусства. Первые цивилизации / Пер. с исп. [Москва], 1988.
17. Источниковедение истории Древнего Востока / Под ред. В.И. Кузищина. Москва, 1984.
18. Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу: Вид. 3-тє. Київ, 2006.
19. Кузищин В.И. Античное классическое рабство как экономическая система. М. 1990.
20. Левек П. Эллинистический мир. М. 1989.
21. Литература Древнего Востока. Изд. МГУ, 1971.
22. От глиняной таблички к университету. Образовательные системы Востока и Запада в эпоху Древности и Средневековья. Москва, 1998.
23. Струве В.В. История Древнего Востока. Москва, 1941.
24. Трухина Н.Н. Политика и политики «золотого века Римской Республики». М. 1986.
25. Тураев Б.А. История Стародавнього Сходу: В 2 т. Київ; Харків, 1938.
26. Утченко С.Л. Древний Рим: События. Люди. Идеи. М. 1976.
27. Утченко С.Л. Цицерон и его время. М., 1973.
28. Утченко С.Л. Юлий Цезарь М. 1976.
29. Утченко С.Л. Политические учения Древнего Рима. М. 1977.
30. Хронология мировой цивилизации. Т.1-2, М. 2003.

Додаткова:

Тексти з Історії Стародавнього Сходу

1. Антология мировой философии. Москва, 1969. Т. 1.
2. Біблія або Книга Святого Письма Старого і Нового Заповіту. Київ, 1988.
3. Гроссман Ю.М., Лісовий І.А. Історія стародавнього світу. Практикум. Львів, 1985.
4. Древний мир. Сборник источников по культурной истории Востока, Греции и Рима. Москва, 1951. Ч. 1-2.
5. Керам Э. Боги. Гробницы. Ученые. М. 1999.
6. Лирическая поэзия Древнего Востока / Пер. И.М. Дьяконова. Москва, 1984.
7. Литература Древнего Востока. Иран, Индия, Китай. Тексты. Москва, 1984.
8. Поэзия и проза Древнего Востока. Москва, 1973.
9. Тематическая хрестоматия по истории древнего мира. Москва, 1963. Ч. 1. Древний Восток.
10. Философия древнего мира. Хрестоматия. СПб., 1993. Кн. 1.
11. Хрестоматия по истории Древнего Востока. Москва, 1963.

12. Хрестоматия по истории Древнего Востока: В 2 ч. Москва, 1980.
13. Хрестоматия по истории Древнего Востока. Москва, 1997.

Джерела та збірки джерел з історії Стародавньої Греції

1. Александрийская поэзия. М., 1972.
2. Античный роман. М., 1969.
3. Аполлоний Родосский. Аргонавтика. Тбилиси, 1964.
4. Аристотель. Афинская политика // Античная демократия в свидетельствах современников. М., 1996.
5. Аристотель. Сочинения в четырех томах. Т. 1-4. М., 1975-1984.
6. Аристофан. Комедии. Т.1-2. М., 1954.
7. Арістотель. Афі́нська полі́тія. (Будь-яке видання).
8. Арістотель. Економіка. II, 2, 4. Р. 1347 а. (Будь-яке видання).
9. Арістотель. Полі́тика. II, 4, 4. Р. 1266 b; 9, 2. Р. 1273 b – 1274 а; 9. Р. 1274 b; III, 1, 10. Р. 1275 b; V, 9, 23. Р. 1315 b (Будь-яке видання).
10. Арриан. Поход Александра. М., 1993.
11. Геродот. История. (Будь-яке видання).
12. Гесиод. Труды и дни // Эллинские поэты. М., 1963.
13. Гиппократ. Избранные книги. М., 1994.
14. Гомер. Илиада. Одиссея. (Будь-яке видання українською чи російською мовами).
15. Гроссман Ю.М., Лісовий І.А. Історія стародавнього світу: Практикум. Львів, 1985.
16. Демосфен. Речи. Т.1-2. М., 1994. Т. 3. 1996.
17. Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых фи-лософов. М., 1979.
18. Еврипид. Трагедии. Пер. И. Ф. Анненского. Т. 1-2. М., 1980.
19. Исократ. Речи // Вестник древней истории. 1965. № 3; 1966. № 2,3; 1967. № 3,4; 1968. № 2,3,4; 1969. № 1.
20. Ксенофонт. Анабасис. М., 1994.
21. Ксенофонт. Греческая история. СПб., 1993
22. Ксенофонт. Лакедемонська полі́тія. (Будь-яке видання).
23. Курций Руф. История Александра Македонского. М., 1993.
24. Менандр. Комедии. М., 1964.
25. Назон П.О. Любовные элегии.Метаморфозы. Скорбные элегии.М.1983.
26. Пиндар. Вакхилид. Оды. Фрагменты. М., 1980.
27. Платон. Сочинения в трех томах. Т. 1-3. М., 1990-1994.
28. Плутарх. Паралельні біографії. Перікл. (Будь-яке видання).
29. Плутарх. Сравнительные жизнеописания. Т. 1-2. М., 1994.
30. Полибий. Всеобщая история. Т.1-3. СПб., 1994-1995.
31. Псевдо-Ксенофонт. Афинская политика. I-III. //Аристотель. Афинская политика. Государственное устройство афинян. М., 1937; М., 1996.
32. Софокл. Драмы. Пер. Ф. Ф. Зелинского. М., 1990.
33. Татий. Лонг. Петроний. Апулей. М., 1969.
34. Флавий Иосиф Иудейская война. Минск. 1991.
35. Фрагменты ранних греческих философов. Ч.1. М., 1989.
36. Фукидид. История. М., 1993.
37. Хрестоматия по истории древнего мира / Под ред. В. Струве, М., 1951, Т. II.
38. Хрестоматия по истории Древней Греции. Под ред. В.Струве и Д.П.Каллистова. М., 1964.
39. Цицерон М.Т. Трактаты. Речи.Статьи. М.1994.
40. Эсхил. Трагедии. Пер. Вяч. Иванова. М., 1989.